

3. receptaculo dense setoso-glanduloso.

Hab. in Hungaria boreali. Tatra Magna. In pariete „Seewand“ ad lacum Rotersee; alt. 1660 m. s. m. detexit die 16. VII. 1925. Prof. DR. STEFANUS GYÖRFFY. Ad foliola am. DR. MOESZ fungum *Phragmidium fusiforme* SCHRÖTER agnovit. Similem dom. MARGITAI e. m. Spitzberg prope Felső Stubnya, Com. Turócz attulit, sed hujus foliola supra glabrescunt.

In memoriam divi Rectoris DAVIDI FRÖHLICH Késmárkensis, Montium Tatrae scrutatoris facile primi, dicata.

Az Északkeleti Felvidék *Elatine*-fajai.*

Irta : **Margittai Antal** (Munkács).

Az *Elatine*-fajok délkeleti geographiai elterjedéséről vajmi keveset tudunk még. Vidékünkrolé eddig biztosan csak az *E. Alsinastrum*-ot ismertük és csak 1926. november havában gyűjtötte legelőször DR. BOROS Csap mellett (Ung m.) az *E. ambigua*-t, ahol néhány nappal később én is megtaláltam. Régebben az volt a véleményem, hogy a nem örvös levelű *Elatine*-k nálunk a legritkábban előforduló növények közé tartoznak. Véleményem szerint azonban ezek sem lesznek olyan ritkák, mint ahogyan azt gondoltuk. A botanikusok rendesen szívesebben keresték fel a hegyvidékek rétejeit, a havasok szikláit, mint a kevesebbet nyújtó Alföld megművelt szántóföldjeit, legelőit vagy az úgyszólván egész nyáron át víz alatt álló mocsaras helyeit és így nem igen figyelhették meg az *Elatine*-ket. Nem egyszer talán *Peplis portula*-nak vagy valamelyik apró növésű *Callitriche*-nek nézi őket a fölületes kutató s nem törődik velük. Nem kevésbé fontos az *Elatine*-k előfordulási viszonyainak ismerete is, nehogy olyan helyen keressük emez apróságokat, ahol azok nem is teremhetnek.

Míg DR. BOROS az *E. ambigua* csapi termőhelyére nem tett figyelmessé, amíg meg nem mutatta nekem az *E. ambigua* gyepeit, én is hasztalanul kutattam *Elatine*-k után; pedig 1916. óta állandóan kerestem őket. A szerzett ismeretek alapján azonban 1927. évben már több *Elatine*-fajt szedtem vidékünkön.

Tapasztalatom szerint *Elatine*-k után kell nézni a szántóföldek olyan mélyebb fekvésű helyein, amelyek nagyobb esőzések után víz alatt állanak és emiatt a vetés kiázott. Továbbá mezei utakon meg kell figyelni a mélyebb pocsolyás kerékvágásokat, a legelőkön az itt-ott végighuzódó mélyebb fekvésű vizenyős helyeket, melyeknek sarát a jószág alaposan összetaposta; az útmenti

* Berichtet über die Standorte und Vorkommensverhältnisse von *E. Alsinastrum*, *E. ambigua*, *E. hungarica* u. *E. gyrosperma* in d. Komit. Zemplén, Ung und Bereg.

árkokat is tanácsos megfigyelni, különösen ahol azok szélesebbek és fűmentesek, végül pedig szép zsákmányra tehetünk szert ujonnan ásott levezető csatornában is. A felsorolt helyeket különösen akkor tanácsos tüzetesebben megnézni, ha meglátjuk rajtuk az *Elatine Alsinastrum*-ot, *Limosella aquatica*-t és a *Lindernia pyxidaria*-t, melyek állandó kísérői az *Elatine*-nek. A beregi síkon az *Elatine*-ket még a *Heleocharis acicularis*, *ovata* és *carniolica* kísérik.

Aki tehát *Elatine*-ket akar gyűjteni, ilyen helyeket kell átkutatnia. Természetesen számos ilyen helyet kell végigkutatnunk, míg szerencsések leszünk és rátalálunk az *Elatine*-re. Ugyanis úgyszólván meg kell lesmi azt az időt, amikor a víz éppen hogy elpárolgott e helyekről, mert amíg víz takarja őket, vagy még nem nő rajtuk az *Elatine* vagy az iszapos, piszkos víz alatt nem látjuk őket. Ha pedig a víz elpárolgása után csak egynéhány nappal később keressük fel e helyeket, a föld már annyira kiszáradt, hogy e szárazság a kis növénykéknél is megadja a kegyelemdőfést.

Tapasztalatom szerint *Elatine*-k után már június, délibb fekvésű vidékeken már április hónaptól kezdve kutathatunk, de megtaláljuk őket még november hónapban is.

Vidékünkön a következő *Elatine*-ket gyűjtöttem:

1. *Elatine Alsinastrum* L. A leggyakoribb *Elatinénk*. A Bodrog-közben mindenütt megterem olyan helyeken, amelyeket fentebb felsoroltam. Beregben úgyszólván mindenütt a hegyek lábáig halad fel. Így például legújabban megtaláltam Munkács-hoz közel a pósaházi téglavetőn, a Szernye-mocsárban Gát, Makaria és Bártháza községek mellett.

2. *Elatine ambigua* WIGHT. Vidékünkön leelőször DR. BOROS fedezte fel 1926. november havában Csap mellett. 1927. évben magam a következő helyeken gyűjtöttem: Szernye községből egy nagyobb mezei út vezet Bátyúra. Annak két oldalán árok vonul végig. Nem messze Szernyétől a téglavető előtt hatalmas gyepekben szedtem az *E. ambigua*-t július 19-én és pedig víz alatt, mely víz azonban néhány cm. mélységű volt. Érdekes, hogy eme vízalatti *Elatinék*-nél sehol sem tudtam szíromlevelet és porzókat találni, a virágkocsányok pedig minden példányon nagyon rövidek voltak, sokkal rövidebbek, mint ahogyan MOESZ azokat lerajzolta. Ugyanezt figyeltük meg DR. BOROS-sal a csapi példányokon is. A kísérő növények e helyen *Lindernia*, *Heleocharis ovata* és *Utricularia Bremii*? (nem virágzott) voltak. Eme utóbbi növényt még Bátyú mellett is sikerült gyűjtenem, sajnos, szintén csak virág nélkül. A Szernye-mocsárban is több helyen gyűjtöttem be az *E. ambigua*-t. Így Gát mellett a csatorna jobb partján szántóföldek vízállott helyein *Lindernia*, *Elatine Alsinastrum*, *Limosella*, *Heleocharis ovata* és *carniolica* társaságában. Makaria és Beregújfalu községek között húzódik egy tölgyfaerdő. E tölgyerdőtől nem messze a Szernye-mocsár felé egy ujonnan ásott csatorna

húzódik, melynek medrét mostanáig még nem lepte be a fű. Julius 16-án éppen hogy kiszáradt belőle a víz, a fenekén még itt-ott sár volt, tehát a legalkalmasabb termőhelye az *E. ambigua*-nak. És valóban ebben a csatornában több száz méter hosszúságban seregeseen termett az *E. ambigua*. Az egész csatornát nem is kellett bejárnom, mert rövid időn belül bő anyagot tudtam gyűjteni. A kísérő növények *E. Alsinastrum*, *Peplis Portula* és *Limosella* voltak. Ugyancsak a Szernye-mocsárban egy mezei pocsolyás kerékvágásban találtam meg Bártháza község határában.

A Szernye-mocsár területén növe *E. ambigua*-k mind elég hosszú kocsányúak, úgy hogy teljesen megegyeznek nemcsak MOESZ leírásával, hanem képeivel is. Sőt olyan példányokat is találtam, melyekben a kocsányok elérik a levél hosszúságát is s így habitusuk az *E. hexandra*-ra emlékeztet, csak három porzójuk jelzi az *E. ambigua*-t.

3. *Elatine hungarica* MOESZ. Ezt az *Elatine*-t 1927. június 13-án szedtem a bodrogszerdahelyi vasúti állomástól nem messze a Bodrog védgátja mellett a szántóföldek kiázott részein a *Peplis Portula*, *E. Alsinastrum* és *Limosella* társaságában. Javában virított s így már szabad szemmel is szépen meg lehetett látni a négy csésze- és pártalevelet és a nyolc porzót. Augusztus 3-án megtaláltam Királyhelmecc mellett a Nagy-Ibolyás-tó partján szintén vízállott szántókon, melyekről éppen hogy elpárolgott a víz. E helyen bimbós, virágzó és elvirított példányokat szedtem. A nem nagyon nedves helyen termő *E. hungarica* virágjai, különösen bimbós állapotban alig kocsányosak, míg a nedvesebb helyeken termők virágkocsányai elérik nemcsak a levelek felét, hanem a levél hosszúságát is, sőt olyan példányokat is láttam, melyeknek kocsánya a levelek hosszát is meghaladja. Az ilyen példányokon a csészelevelek majdnem még egyszer olyan hosszúak, mint a termés szélessége. Augusztus 5-én ugyancsak ezt az *Elatine*-t gyűjtöttem Szomotor (Zemplén) mellett a Tályba-tó partján a szántóföldek kiázott és sekély víz alatt álló részein. Ezek a helyek a Tályba-tó ama partján terülnek el, mely a szomotori állomás után (Bodrogszerdahely felé) következő első vasúti őrháznál kezdődik és a vasút mentén a bodrogszerdahelyi vasúti állomásig húzódik. Tavaly többször jártam be a terepet, de a nagy vízállás miatt az elöntött szántóföldek egész éven át víz alatt maradtak s így nem tudtam az *Elatine hungarica*-t megfigyelni. Az idén körülbelül egy méterrel alacsonyabb a víz, mint tavaly volt s a víz alól felszabadult szántóföldek helyét valóságos szőnyeggel takarja be az *Elatine hungarica*. Némelyik helyen e gyepek több négyzetméter területen összefüggő takarót alkotnak. Kezdődnek már a szárazabb parton és lenyúlnak egészen a víz alá körülbelül 10—15 cm. mélységig. A szárazabb helyen növe *Elatine* ágai igen kurták, alig emelkednek ki a földből, a nedvesebb, sárosabb helyeken növeők ágai egész

5 cm magasságot érik el, a vízben növények pedig valóságos *Elatine*-párnákat alkotnak, némelyek pedig úsznak a víz felszínén. Az itt növény *Elatine hungarica* virágai mind kocsányosak, a vízben növények kocsányai nemcsak elérik a levél hosszát, hanem olyan példányokat is láttam, amelyeken a kocsányok háromszor olyan hosszúak voltak, mint a levél. A társnövények: *Elatine Alsinastrum*, *Limosella*, *Lindernia*, *Heleocharis ovata*, *H. acicularis*, *Schenoplectus supinus*, *Salvinia natans* *Hydrocharis* és itt-ott *Utricularia vulgaris*.

4. *Elatine gyrosperma* DÜB. (= *E. Oederi* MOESZ.)¹⁾ Egyik legértékesebb növénye a Bodroghköznek. A Nagy Alföldre nézve a múlt évig kétesnek tartották e kis növénykét. 1926. november havában DR. KOL ERZSÉBET szedte először Vésztőn. Ez az érdekes és eddig az Alföldön kétesnek tartott faj Királyhelmecc mellett a Nagy-Ibolyás-tóban seregesen terem. A Nagy-Ibolyás-tó Királyhelmeccétől nyugatra az „Erős“-erdő és a szőlőhegyek között terül el; köröskörül homokbuckák övezik. Királyhelmecc felől a homok lenyulik egészen a tóba s itt a homokon a víz alatt és *csakis a víz alatt* terem az *E. gyrosperma*. Már június hónapban figyeltem meg a gyepeket, de természetes állapotban csak július 2-án szedtem. Megfigyeléseim szerint egészen 60 cm mélységig is terem a víz alatt, sőt a mélyebb vízben termő gyepek hatalmasabbak, a levelek is nagyobbak, mint a sekélyebb vízben növényké. Azt hiszem, hogy e mély vízben növény *Elatinek* átteleltek. Az *E. gyrosperma* társnövényei egy csomó *Chara* és *Potamogeton*.

Lichenes Turciae asiaticae a Patre Prof. Stefano Selinka in insula Burgas Adassi (Antigoni) lecti.

Auctore: Dr. Ö. Szatala (Budapest).

DR. RÉTHLY ANTAL Angorában tartózkodó m. kir. meteorológiai intézeti adjunktus úr egy kisebb zuzmó-kollekciót küldött a Magyar Nemzeti Múzeum növénytarának. Ezeket a zuzmókat STEFAN SELINKA úr, a konstantinápolyi St. Georgs kollégium tanára gyűjtötte. A gyűjtött anyag *Stambultól* délre fekvő *Kisil Adalar* szigetsoportnak *Burgas Adassi* (Antigoni) nevű szigetéről származik. Az általam meghatározott zuzmók nagy részét STEINER *Kis-Ázsiából* és *Stambul* környékéről már ide vágó dolgozataiban közölte. Ezen kis kollekcióban mégis találtam a tudományra két új fajt, s ezeknek, STEFAN SELINKA és RÉTHLY ANTAL urak tiszteletére, a *Caloplaca Selinkae* és a *Lecidea Réthlyi* nevet adtam.

Verrucariaceae.

Verrucaria nigrescens PERS. in Usteri, Ann. d. Bot. 14. (1795) p. 36. — Ad saxa eruptiva (No 20).

1) Cfr. GYÖRFFY Magy. Botan. Lapok XXV 154.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1927

Band/Volume: [26](#)

Autor(en)/Author(s): Margittai Antal

Artikel/Article: [Az Északkeleti Felvidék Elatine-fajai 15-18](#)